

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทุกองค์กรในโลก ไม่ว่าซีกโลกตะวันตกส่วนใหญ่เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว และซีกโลกตะวันออก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาไม่ว่าองค์กรใดๆทุกมุมโลก ในการทำงานหรือปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กรย่อมมีปัญหาในการปฏิบัติงานกันทุกองค์กร เพียงแต่ว่าปัญหาในองค์กรนั้น เกิดจากสาเหตุปัญหาปัจจัยใด ปัญหาในการทำงานของแต่ละองค์กรไม่ว่าจะเป็นองค์กรที่มีขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก อาจเกิดจากวัฒนธรรมขององค์กร ระบบการบริหาร ขบวนการขั้นตอนการผลิต ตลอดจนบุคลากรในองค์กรล้วนเป็นสาเหตุปัญหาในการทำงาน เพียงแต่สาเหตุปัญหาใดเกิดผลกระทบต่่องค์กรมากหรือน้อยเท่านั้น

ดังนั้นเมื่อเกิดสาเหตุปัญหาในการทำงานในองค์กร เพื่อเพิ่มผลผลิตลดความสูญเสียในองค์กร ทุกองค์กรจึงมีการวิเคราะห์หาแนวทางวิธีการป้องกัน หรือหาแนวทางแก้ไขในการแก้ปัญหาในการทำงาน ซึ่งในขบวนการแก้ไขสาเหตุปัญหาในการทำงาน ที่มีสาเหตุเกิดจากการบุคลากรในองค์กรนั้นมีหลากหลายวิธี “ ประเทศไทยปี ๒๕๕๕ มีประชากรประมาณ ๖๖ ล้านคน นับถือศาสนาพุทธมากที่สุดในโลกคือประมาณ ๙๔ เปอร์เซ็นต์ ”^๑ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ สสช.) จะเห็นได้ว่าองค์กรส่วนใหญ่ในประเทศไทยจะมีผู้ปฏิบัติงานเป็นคนนับถือศาสนาพุทธ การแก้ไขสาเหตุปัญหาในการทำงานจึงนำแนวทางพุทธศาสนา มาป้องกันหรือแก้สาเหตุปัญหาในการทำงานขององค์กร ซึ่งแนวทางแก้ไขสาเหตุปัญหาในการทำงานแนวทางพุทธศาสนามีหลากหลายวิธี ซึ่งวิธีการป้องกันหรือแนวทางแก้ไขสาเหตุปัญหาในการทำงาน โดยใช้หลักธรรมพุทธศาสนา หลักสติให้บุคลากรในองค์กรได้ทราบและเข้าใจแก่นแท้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ก็เป็นแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจ

หลักธรรมในพระพุทธศาสนาหลักธรรมทั่วไปมี ๓ ประการ คือ ๑.ให้เว้นความชั่วทั้งปวง ๒.ให้ทำความดีให้ถึงพร้อม ๓.ให้ชำระจิตใจให้สะอาด หลักทั่วไปดังกล่าวนี้ตั้งจุดศูนย์กลางอยู่ที่การ ปฏิบัติทางศีลธรรม และการทบทวนจิตใจให้บริสุทธิ์จากกิเลสได้หลักการศึกษา มี ๓ ประการ คือ ๑.ศีลสิกขา ศึกษาเรื่องศีลได้แก่ การทำกายวาจาให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ถูกต้องตามวินัยจนสามารถทำลายกิเลสอย่างหยาบได้ ๒.จิตตสิกขา ศึกษาเรื่องจิต คือ ฝึกทำจิตให้สงบเป็นสมาธิจนสามารถทำลายกิเลสชั้นกลางได้ ๓.ปัญญาสิกขา ศึกษาเรื่องปัญญา คือ อบรมปัญญาให้เกิดขึ้นเป็นเหตุรู้จริงในเรื่องของร่างกายจิตใจ และชีวิตไม่ติดไม่ยึด จนสามารถทำลายกิเลส ประเภทละเอียดได้ การศึกษา ๓ ขั้นนี้ย่อมส่งผลให้ถึง “วิมุตติ” คือ “ความหลุดพ้น” ได้แก่ หลุดพ้นทั้งเพลิงกิเลส และเพลิงทุกข์อันเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญ

^๑ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. “รายงานสถิติรายปี ๒๕๕๕ ประเทศไทย”, ๒๕๕๕.

ทางพระพุทธศาสนา พุทธศาสนามีหลักการเดียวกับวิทยาศาสตร์ คือ ๑.สอนอย่างมีเหตุผล ๒.ศึกษาจากของจริงที่มีอยู่จริง ๓.เชื่อจากสิ่งที่เกิดขึ้นจริง หลักพุทธธรรมคือ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่สำคัญใน พระไตรปิฎก และอรรถกถาฎีกา “หลักธรรมพระพุทธศาสนา มีหลักคำสอนมากมายโดยแยกได้ดังนี้แยกตามหลักการครองตน หลักการครองคน หลักการครองงาน”^๒ หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องเพื่อนำ มาแก้ปัญหการทำงานผิดพลาดจากตัวบุคคล จะมุ่งเน้นนำหลักพุทธธรรมมาแก้ไขตัวของผู้ปฏิบัติงาน และตัวผู้บริหาร โดยใช้หลักสตินำมาแก้ไขที่ คน

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ฝ่ายปฏิบัติการภาคเหนือ (อปน.) มีภารกิจหน้าที่และความรับผิดชอบในการควบคุมการรับและส่งพลังงานไฟฟ้า จากสถานีไฟฟ้าแรงสูงผ่านสายส่งไฟฟ้าไปยังผู้ใช้ไฟฟ้าในบริเวณภาคเหนือของประเทศไทย และพลังงานที่เหลือยังส่งจ่ายไปยังภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งการบำรุงรักษาสายส่งไฟฟ้าแรงสูง อุปกรณ์สถานีไฟฟ้าแรงสูง และอุปกรณ์ระบบสื่อสาร ในเขตพื้นที่ภาคเหนือทั้งหมด ๑๗ จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร เพชรบูรณ์ พิษณุโลก อุตรดิตถ์ สุโขทัย ตาก ลำปาง พะเยา น่าน แพร่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน มีพนักงานทั้งหมด ๖๐๘ คน แบ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานทางด้านงานบำรุงรักษารวมทั้งหมด ๔๔๔ คน และงานทางด้านบริการสนับสนุน รวม ๒๖๔ คน^๓ ซึ่งงานด้านบำรุงรักษาสายส่งไฟฟ้าแรงสูง งานด้านบำรุงรักษาอุปกรณ์สถานีไฟฟ้าแรงสูง มีสถานีไฟฟ้าแรงสูงจำนวน ๔๐ สถานีซึ่งมีอุปกรณ์ไฟฟ้าเช่น หม้อแปลงไฟฟ้า เซอร์คิตเบรกเกอร์ เป็นจำนวนมาก จำนวนเสาไฟฟ้าแรงสูงที่รับผิดชอบ ๑๓,๖๑๖ ต้น และความยาวสายส่งไฟฟ้า ๗,๑๗๑.๕๕๔ วงจรกิโลเมตร ซึ่งต้องมีการวางแผนการบำรุงรักษาตามวาระ และแผนพิเศษตลอดเวลา เพื่อไม่ให้ไฟฟ้าดับ และจ่ายพลังงานไฟฟ้าได้ตลอดเวลา ไม่ให้ผู้ใช้ไฟฟ้าเดือดร้อนเสียหาย แต่การปฏิบัติงานบำรุงรักษา อาจจะทำให้เกิดความ อุบัติเหตุผิดพลาดของผู้ปฏิบัติงานในการปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลให้เกิดความเสียหายอย่างมหาศาลทั้งทางด้านบุคคล ด้านทรัพย์สิน ด้าน กระบวนการส่งจ่ายพลังงานไฟฟ้า ส่งผลทำให้การส่งจ่ายพลังงานไฟฟ้าหยุดชะงัก ความมั่นคงการส่งจ่ายไฟฟ้าลดลง ความเชื่อถือการส่งจ่ายพลังงานไฟฟ้า ตลอดจนภาพลักษณ์ขององค์กรเสียหาย ประกอบกับโรงงานภาคอุตสาหกรรมเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเสียหายนักลงทุนต่างประเทศขาดความเชื่อมั่น ซึ่งจากสถิติที่ผ่านมาสายงานระบบส่ง มีการเกิดความผิดพลาดจากการทำงานของบุคคล (Human Error) ทุกปีสร้างความเสียหายต่อทรัพย์สิน มีการสูญเสียถึงกับชีวิต ทั้งๆ มีนโยบายขององค์กรนโยบายผู้บริหารในด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงานกฎ ระเบียบขั้นตอนการปฏิบัติงานต่างๆ อย่างชัดเจน ตลอดจนมีการอบรมให้ความรู้ทักษะในการปฏิบัติงานให้กับผู้ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ก็ยังมีอุบัติเหตุความผิดพลาดของผู้ปฏิบัติงานในการปฏิบัติงานขึ้นอีก ดังนั้นเพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงาน จึงนำหลักธรรมของพุทธศาสนาหลักสติ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระศาสดาของศาสนาพุทธ ที่ได้ตรัสไว้นำมาเพื่อแก้ไขสาเหตุปัญหาในการทำงาน

^๒ วรภาส ประสมสุข นิพนธ์ กินาวงศ์, หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธธรรม , วารสารศึกษาศาสตร์ ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๒ เดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๙ - มีนาคม ๒๕๕๐, หน้า ๖๓.

^๓ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.), แผนปฏิบัติการฝ่ายปฏิบัติการภาคเหนือ ๒๕๕๕, หน้า ๙.

ผู้วิจัย เห็นสาเหตุปัญหาในการทำงานขององค์กรที่ได้ปฏิบัติงานอยู่ จากการรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลอุบัติเหตุในการปฏิบัติงาน ที่พบส่วนมากเกิดจากการทำงานผิดพลาดจากการทำงานของบุคคลในองค์กร จึงได้นำหลักธรรมพุทธศาสนา หลักสติ มาเป็นแนวทางป้องกัน หรือแนวทาง แก่ไขสาเหตุปัญหาในการทำงาน ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าในองค์กรที่ผู้วิจัยปฏิบัติงานอยู่ถ้านำแนวทาง หลักสติ มาแก้สาเหตุปัญหาในการทำงานผิดพลาดจากการทำงานของบุคคลในองค์กร สามารถลด หรือแก้สาเหตุปัญหาในการทำงานผิดพลาดจากการทำงานของบุคคลได้ ซึ่งถ้า น้อมนำไปประพฤติ ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและปฏิบัติได้ถูกต้อง จะส่งผลทำให้การดำเนินชีวิตมีความสุข ในการปฏิบัติงาน ก็จะสำเร็จลุล่วง สำเร็จ ตามเป้าประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืน การเกิด อุบัติเหตุต่างๆ ก็น้อยลงหรือไม่เกิดขึ้นเลย

๑.๒ วัตถุประสงค์งานวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสติในพระไตรปิฎกของพุทธศาสนา
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษา ความเข้าใจเกี่ยวกับสติ และสาเหตุปัจจัยในการทำงานผิดพลาดจาก บุคคล ของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาการนำหลักสติไปใช้เพื่อแก้ปัญหาการทำงาน ของพนักงานการไฟฟ้า ฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๓.๑ สติ ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกในคำสอนของพระพุทธเจ้าปรากฏที่ใดบ้าง และมีความหมายอย่างไร
- ๑.๓.๒ ความเข้าใจเกี่ยวกับสติ และสาเหตุปัจจัยอะไรบ้าง ในการทำงานผิดพลาดจาก บุคคล พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เป็นอย่างไร
- ๑.๓.๓ การนำหลักสติเพื่อแก้ปัญหาการทำงาน พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ เนื้อหาการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เนื้อหาของการวิจัยเป็นงานวิจัย เชิงปริมาณ และ เชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาหลักสติ ในพระไตรปิฎก ความหมาย ประเภท ความสำคัญ วิธีการเจริญสติ เพื่อศึกษาสาเหตุปัจจัยในการทำงานผิดพลาดจากบุคคล พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) และการนำหลักสติเพื่อแก้ปัญหาการทำงาน พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) โดยการศึกษาสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จากเอกสารพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เอกสาร ตำราทางวิชาการงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ต่างๆประมวลเป็นองค์ความรู้และ ได้ทำการสำรวจแจกแบบสอบถามความคิดเห็น จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง พนักงาน การไฟฟ้าฝ่าย ผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ฝ่ายปฏิบัติการภาคเหนือ (อปน.)

๑.๔.๒ พื้นที่การวิจัย การวิจัยครั้งนี้ กำหนดพื้นที่ ผู้ปฏิบัติงาน การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ฝ่ายปฏิบัติการภาคเหนือ (อปน.) ที่ปฏิบัติงานในเขตภาคเหนือ รวม ๑๗ จังหวัด ประกอบด้วย ชัยนาท นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร เพชรบูรณ์ พิษณุโลก อุตรดิตถ์ สุโขทัย ตาก ลำปาง พะเยา น่าน เชียงใหม่ ลำพูน แพร่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอน

๑.๔.๓ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ผู้ปฏิบัติงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ฝ่ายปฏิบัติการภาคเหนือ (อปน.) ปฏิบัติงานทางด้านงานบำรุงรักษาสายส่งไฟฟ้าแรงสูง งานด้านบำรุงรักษาอุปกรณ์สถานีไฟฟ้าแรงสูง งานบำรุงรักษาระบบอุปกรณ์สื่อสารและงานศูนย์ควบคุมระบบกำลังไฟฟ้า ใช้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมด ๒๑๐ คน จากจำนวนประชากร ๔๔๔ คน กลุ่มตัวอย่างได้จากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973:125)^๔

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ อายุปฏิบัติงาน ระดับ การศึกษา ตำแหน่ง ระดับ ในส่วน ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ความเข้าใจเกี่ยวกับสถิติ และสาเหตุปัจจัยในการทำงานผิดพลาดจากบุคคล พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) และการนำหลักสถิติเพื่อแก้ปัญหาการทำงาน พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)

๑.๔.๕ ด้านเวลา ศึกษาในปีการศึกษา ๒๕๕๕ โดยเริ่มตั้งแต่ เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕ ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๖ รวมระยะเวลา ๙ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ สถิติ หมายถึง ความตื่นตัวอยู่เสมอ ไม่เฉลอ มีความรู้ตัวทั่วพร้อมอยู่ทุกขณะ

๑.๕.๒ พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) สังกัดฝ่ายปฏิบัติการภาคเหนือ (อปน.) ปฏิบัติงานด้านบำรุงรักษาสายส่งไฟฟ้าแรงสูง ด้านบำรุงรักษาอุปกรณ์สถานีไฟฟ้าแรงสูง ด้านบำรุงรักษาระบบอุปกรณ์สื่อสาร และด้านศูนย์ควบคุมระบบกำลังไฟฟ้าจำนวน ๔๔๔ คน

๑.๕.๓ ปัญหาการทำงาน หมายถึง การปฏิบัติงานของ ผู้ปฏิบัติงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) สังกัดฝ่ายปฏิบัติการภาคเหนือ (อปน.) ด้านบำรุงรักษาอุปกรณ์สถานีไฟฟ้าแรงสูง ด้านบำรุงรักษาระบบอุปกรณ์สื่อสาร และด้านศูนย์ควบคุมระบบกำลังไฟฟ้า ที่ทำให้เกิดข้อผิดพลาดสาเหตุที่เกิดจาก คน ส่งผลทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจน ขบวนการผลิตจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าต้องหยุดชะงัก

^๔ Yamane, T. 1973. *Statistic: An Introductory Analysis*. 3 rd ed. New York: Harper and Row.

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑.๖.๑ ทำให้ทราบหลักสถิติ ของพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระไตรปิฎก
- ๑.๖.๒ ทำให้ทราบ ความเข้าใจเกี่ยวกับสถิติ และสาเหตุปัจจัยในการทำงานผิดพลาดจากบุคคล ของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)
- ๑.๖.๓ ทำให้ทราบความคิดเห็นการนำหลักสถิติไปใช้ เพื่อแก้ปัญหารการทำงาน of พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)